

Els reptes dels Consells comarcals

L'aparició d'aquest número dedicat a Miquel Santaló coincideix amb el naixement i els primers passos dels Consells comarcals. El geògraf i polític gironí va ser un dels qui va estudiar més a fons i abans que ningú el fet comarcal i, en totes les definicions que va donar, l'home hi apareix sempre com l'aglutinador i el transformador dels altres elements integrants de la comarca. Ara també, amb la constitució dels Consells comarcals, ha arribat l'hora de fer intervenir decisivament l'home en la configuració i en el desenvolupament de la realitat comarcal.

La divisió i organització territorial de Catalunya, amb la institucionalització de les comarques com a ens supramunicipals i la creació dels Consells, és una fita llargament desitjada i reivindicada abans i després del restabliment de l'autonomia. Les forces polítiques estaven i estan d'acord majoritàriament en la necessitat d'aconseguir aquests objectius. Allà on no hi ha hagut consens ha estat en el sistema utilitzat per assolir-los, i potser per això la constitució formal dels Consells s'ha reduït a un acte protocol·lari desprovist de ressò popular. Aquesta fredor de la ciutadania va acompanyada d'un cert escepticisme sobre el paper real i l'eficàcia pràctica d'aquests organismes, i d'un cert temor que la diversitat i multiplicitat d'instàncies de poder compliqui encara més les relacions del poble amb l'Administració.

Per això creiem que el primer repte que han d'afrontar els Consells és el de demostrar que eren necessaris, que són útils, que poden acostar el poder ciutadà i que són capaços de millorar l'extensió i la qualitat dels serveis. Però hi ha altres esculls. Per exemple, el de la prepotència de les capitals. Si durant la dictadura blasfemàvem el centralisme de Madrid i amb l'autonomia hem criticat el centralisme de Barcelona, cal evitar en aquest moment l'aparició d'altres centralismes menors. L'alcalde d'Agullana ja ha expressat la seva "por al centralisme figuerenc", mentre que el de Porqueres deia que "hem d'anar junts per tal d'evitar que Banyoles ho centralitzi tot". En aquest context de temors més o menys fonamentats són oportunes paraules com les del president del Consell del Baix Empordà, que fixen com a actuacions prioritàries d'aquests organismes "la defensa del petit municipi i la planificació dels serveis entre totes les poblacions.

Encara hi ha més. Els Consells s'han posat en marxa sense que es coneguin exactament les seves atribucions i competències, i sense que es vegi clara la seva disponibilitat econòmica i financera. Això és motiu de desorientació i de preocupació per a molts patronats, entitats o grups que es movien còmodament en l'òrbita dels organismes existents i que a partir d'ara no saben de qui hauran de dependre, en quina situació ni amb quines condicions. Pensem, per exemple, en el suport legal i en l'ajut econòmic que han rebut fins avui tantes iniciatives d'àmbit comarcal o supracomarcal en el camp de les publicacions, de la comunicació, de les activitats de signe artístic, cultural, esportiu, etc.

La nova organització territorial de Catalunya planteja, doncs, unes quantes incògnites que caldrà dissipar ben aviat. Tant de bo que aquests interrogants, en el moment de desfer-se puguin convertir-se en signes d'admiració.